

M. A. Castrénin seura

Jäsentiedote 2 / 2018

Uusi puheenjohtaja esittäytyy	2
Uusi ugri.net	3
Suomalais-ugrilaista menneisyyttä etsimässä	4
Komien kirjallisuudesta suurin piirtein	7
Sukukansapäivien syksy 2018	9
Yhteystiedot	12

SUKUKANSAPÄIVÄT 2018: KINO FENNO-UGRICA suomalais-ugrilaisten elokuvien päivä la 20.10.2018 klo 12-18 Kino Engel, Sofiankatu 4, Helsinki Vapaa pääsy

12.00

Kaissi-U'lljan-Mä'rjj-U'lljan – Heidi Gauriloff

Ohj. **Alexi Ahlakorpi**. Kesto 8'40. Tuotanto Saamelaisalueen koulutuskeskus / **Erkki Feodoroff** 2016. Tekstitys koltansaame, suomi, englantia.

Lyhyt dokumentti **Heidi Gauriloffista**, koltansaamelaisesta käsityöläisestä, joka oli jo aikuinen, kun hän lopulta sai mahdollisuuden oppia perheensä kieltä ja kulttuuria.

12.15

Azor (Isäntä). Ensimmäinen ersämordvankielinen draamaelokuva.

Ohjaus: **Viktor Tšitšaikin**, käsikirjoitus **Aleksandr Utševatkin**. Kesto 1'23. Tuotanto Paro Productions 2017. Suom. tekstitys **Jouni Kortesharju**.

Fiktiivisen elokuvan (suom. Isäntä) tapahtumat sijoittuvat 1200-luvulle, jolloin Mordvassa käytiin sotaisia kamppailuja etelästä tulevia valloittajia vastaan. Elokuva on tehty pienellä budjetilla ja ersän kielelle omistautuneiden amatööriiden voimin.

Paikalla käsikirjoittaja **Aleksandr Utševatkin**.

13.45 Kahvitauko

14.15

Inkubátor (Incubator, 2009)

Ohj. **Réka Pigniczky**. Kesto 1'24. Tuotanto 56FILMS 2009. Engl. tekstitys.

Elokuva kertoo unkarilaisessa rock-oopperassa v. 1984 esiintyneiden amerikkalais-unkarilaisten partiolaisten dramaattisesta jälleennäkemisestä vuonna 2009, ja ystäväpiirin kaksoisidentiteetin säilyttämisen haasteista.

16.00

The Nation. Suomen ensi-ilta.

Ohj. **Julia Mironova**. Kesto 1'07. Tuotanto Illume Oy 2018. Engl. tekstitys.

Kertoo udmurttilaisten besermanien elämästä pienessä kylässä, jossa perinteinen kulttuuri on vielä voimissaan. Elokuva palkittu heinäkuussa 2018 Pärnun elokuvafestivaaleilla. Elokuva tulee ensi-iltaan Virossa 21.10.

Paikalla ohjaaja **Julia Mironova**.

Järjestäjät: Illume Oy, Kolttakulttuurisäätiö, Saamelaisalueen koulutuskeskus, Suomi-Venäjä Seura, Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus, M. A. Castrénin seura

Lisätiedot: M. A. Castrénin seura

Koko sukukansapäivien ohjelma ss. 9–11.

UUSI PUHEENJOHTAJA ESITTÄYTYY

Sommelo-festivaalin aikana Haikolassa kesällä 2013. Kuv. Ilona Korhonen.

Vuosikokouksen jälkeen seuran hallitus joutui henkilövalintojen eteen: puheenjohtajana toiminut **Anne Helttunen** siirtyi toivomuksestaan varapuheenjohtajaksi ja uudeksi puheenjohtajaksi valittiin **Maari Kallberg**. Maari Kallberg on ollut M. A. Castrénin seuran hallituksen jäsen vuodesta 2015 lähtien vastuualueenaan musiikki.

Kuka olet, mitä teet?

Olen Maari Kallberg, olen valmistunut Sibelius-Akatemiasta kansanmusiikista taiteelliselta linjalta musiikin tohtoriksi vuonna 2007. Toimin laajasti erilaisissa tehtävissä kansanmusiikin kentällä.

Ensikosketuksesi suomalais-ugrilaisuuteen?

Aloitin opinnot 1991 Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osastolla kansanlaulu pääaineenani. Toiseksi lauluopettajakseni tuli **Anneli Kont**, jonka opastuksella tutustuin virolaisiin lauluihin. Samana syksynä osastolla vieraili setukaiskuoro jo edesmenneen setukaisten musiikin asiantuntijan ja tutkijan **Vaike Sarvin** kanssa. Oli jotain aivan uskomattoman mahtavaa laulaa yhdessä setukaislaulajien kanssa ja kuunnella Vaiken selostusta setukaisten musiikista. Kaikki oli uutta. Setukaisista en ollut kuullut koskaan aikaisemmin ja nyt lauloin yhdessä heidän kanssaan. Ensimmäinen lukuvuosi huipentui unohtumattomaan matkaan Värskään Jüri-päivän kirkkukseen.

Suomalais-ugrilainen urapolkusi tähän mennessä?

En tiedä onko kyseessä mikään varsinainen urapolku, mutta aika paljon on tullut pyörittyä eri puolilla suomalais-ugrilaista maailmaa lähinnä Uralin länsipuolella. Itäpuolella en ole vielä päässyt käymään.

Mordva tuli mukaan kuvioihin myöskin 90-luvun alkupuolella. *Toorama*-yhtye vieraili *Taiga*-festivaaleilla Helsingissä 1994. Tästä alkoi *MeNaiset*-lauluyhtyeen ja Tooraman yhteistyö, joka on jatkunut tähän päivään asti. Toorama teki ensimmäisen levynsä Castrénin-seuran tuella ja levy äänitettiin Sibelius-Akatemian kurssikeskuksessa Kallio-kuninkalassa Järvenpäässä. **Heikki Laitinen** tuotti levyä ja halusi *MeNaiset* yhdeksi päiväksi studioon laulamaan yhdessä *Tooraman* kanssa. Nämä yhteisäänitykset on julkaistu jo loppuunmyytyillä *Mastorava*-levyllä. Seuraavana kesänä tehtiin yhteiskierratus Mordvassa, jossa kierrettiin viikon ajan kylissä laulamassa. Konserteissa oli aina mukana myös paikallinen kyläkuoro.

Karjala on myös ollut tärkeä paikka. Olen tehnyt siellä paljon kenttätöitä ja kiertänyt aika laajasti Karjalan tasavallan alueella. Olen myös kouluttanut folkloreryhmiä Karjalassa. Vienankarjalainen joiku ja sen tutkiminen ja elvyttäminen on koitunut elämäntehtäväkseni. Viimeksi syyskuussa kävin puhumassa perinteen elvyttämisestä vienanjoijun näkökulmasta Riikassa suomi-ugri-päivillä.

Mitä asioita pidät tärkeinä M. A. Castrénin seuran toiminnassa?

Suomalais-ugrilaisten kansojen aseman, kielen ja omaa kulttuurin edistämistä. Kieli ei ole vain kieli, jota puhutaan, vaan kielen mukana on kokonainen kulttuuri ja ajattelutapa. Monella suomalais-ugrilaisella kansalla on vahva kansanlauluperinne. Elävä kieli on myös lauluperinteen kannalta tärkeä asia.

Miltä näyttää suomalais-ugrilainen maailma nyt – entä tulevaisuudessa?

Olen monissa paikoissa tavannut todella rohkeita ja ututtavia oman kielen ja kulttuurin puolesta toimivia ja työskenteleviä ihmisiä. Vaikka tilanne välillä vaikuttaa uhatulta ja Venäjän lainsäädännöt synkistävät suomalais-ugrilaisten kielten asemaa, niin haluan silti uskoa, että ollaan menossa kohti parempaa tulevaisuutta.

UUSI UGRI.NET – URALILAISET KIELET JA KANSAT

Reiluun neljännesvuosisadan ikään ehtinyt tietopakettimme on uudistunut! Sivuilla kerrotaan edelleen uralilaisista kielistä ja niiden puhujista sekä muista kielisukulaisuuteen liittyvistä asioista. Omat osiot löytyvät mm. yleisestä kielitiedosta, uralilaisista kielistä ja kansoista sekä tutkimusmatkoista. Sivuilta voi mm. vertailla eri alkukotiteorioita, kuunnella Buranovon isoäitejä ja harjoitella *anbur*-kirjoitusta. Tekstiosuuksien lisäksi erityisesti karttoja, AV-materiaalia ja tehtäviä tullaan jatkossa vielä lisäämään.

Sivut on tarkoitettu perustietojen jakamiseen suurelle yleisölle. Yhtenä tärkeänä kohderyhmänä ovat koulut, sekä opettajat että oppilaat. Sivuston tiedot perustuvat akateemiseen tutkimukseen, mutta esitystavan ja kohderyhmän takia asioita on joissakin paikoin hieman yksinkertaistettu. Sivuilla on lähdevinkkejä niille, jotka haluavat tutustua aiheeseen vieläkin tarkemmin.

Sivuja tullaan täydentämään ja päivittämään säännöllisesti. Sivujen sisältöä voi lainata merkitsemällä lähteeksi www.ugri.net

SUOMALAIS-UGRILAISTA MENNEISYYTTÄ ETSIMÄSSÄ

Kun Neuvostoliitto hajosi, monet asiat tulivat mahdollisiksi. Näin kävi monille suomalais-ugrilaisille alueille, jotka olivat jääneet pitkäksi ajaksi hyvin vähälle huomiolle. Keskeistä aluetta on Keski-Volga ja sitä ympäröivät tasavallat, joissa suomalais-ugrilaiset kielet ovat yhä edelleen käytössä. Ne ovat keskeisiä alueista myös arkeologille, joka etsii yhteistä menneisyyttämme ja yrittää ymmärtää kuinka se voitaisiin liittää kieliimme ja niiden alkuperään. Nykyisin kysymys laajenee, kun huomaamme, että menneisyyttä voidaan selvittää varsin hyvin myös DNA -tutkimuksen avulla.

Arkeologille alue on siitä syystä oleellinen, että suomalais-ugrilaisien kansojen menneisyys hahmottuu esineiden kautta. Esineet osoittavat myös suuria muutoksia. Näin kävi esimerkiksi silloin, kun ensimmäisen pronssiesineet levisivät hyvin nopeasti ja moneen suuntaan pohjoisella havumetsäalueella. Ne olivat sekä pronssikirveitä ja hieman myöhemmin keramiikkaa, joka on saanut nimekseen tekstiilikeramiikka.

Minut on johtanut Marinmaalle monipuolinen pronssikausi, mutta osittain myös mahdollisuus tehdä tutkimusta suomalais-ugrilaisesta keramiikasta. Keskeistä on ollut lisäksi Marin valtionyliopistossa työtä tehnyt arkeologin professori **Valerij Patrušev** ja hänen toimintansa pronssikauden tutkijana. Olen ollut tekemässä kaivauksia Marinmaalla ja Kostromassa. Tätä useammin olen saanut kuitenkin tutustua yliopistoihin ja museoihin. Vaikka suomalaisia arkeologeja on vierailut venäjällä, heitä on vierailut siellä suhteellisen vähän ja myös tutkimus on jäänyt vähäiseksi. Jos aiomme saada tietoa suomalais-ugrilaisesta menneisyydestä, tiedon hankkiminen myös tältä osa-alueelta on kuitenkin välttämätöntä.

Tiedämme tällä hetkellä, että pronssikautinen kulttuuri alkoi nykyisen Venäjän alueella noin

2000 eaa. Vielä oleellisempi muutos oli silti tekstiilikeramiikan muodostuminen ja leviäminen, joka ajoittuu tapahtuneeksi varsin pian ST-ilmiön (Seima–Turbiino-ilmiö tarkoittaa metalliesineiden varhaista, mutta nopeaa leviämistä laajalla alueella niin Euroopan kuin Siperiankin pohjoisosassa) jälkeen, jonkin verran suppeammalla alueella. Silti puhumme koko pohjoisesta havumetsäalueesta Venäjän Euroopan puoleisella alueella sekä laajalla alueella myös Itämeren Itä- ja osin Länsipuolella. Tämän lisäksi kokonaisuuteen kuuluu osia nykyisessä Itä-Euroopassa.

Vaikka ei olekaan helppo sanoa, mitä keramiikka tai jotkut muut esineryhmät menneisyydessä voisivat tuoda esille menneisyyttä, niitä ovat varmasti valmistaneet ihmiset, joita on yhdistänyt jokin asia. Niillä on ollut kontakti toisiinsa ja ymmärrys siitä, kuinka esineitä valmistettiin. Myös kieliin on jäänyt piirteitä, jotka säilyttävät jotain tästä yhteydestä. Tässä tapauksessa se on voinut liittyä varhaiseen suomalais-ugrilaiseen väestöön ja sen muodostumiseen.

Huolimatta siitä, että tekstiilikeramiikkaa tunnetaan laajalla alueella, sitä on toistaiseksi perusteellisesti tutkittu ainoastaan kahdessa paikassa. Tämän lisäksi kaivaukset ovat tuoneet sitä esille siellä täällä. Keskeisiä keskittymiä ovat Keski-Volga – Marinmaa, Udmurtia, Merja ja Muroma. Itämeren puolelta tutkimusta on tehty Suomessa, Karjalassa, Inkerissä ja Virossa. Tutkimusta on tehty luonnollisesti enemmänkin, mutta sen vertaileminen ei ole helppoa. Suuria ongelmia tuottaa luotettavien ajoitusten puute ja se, että ne keskittyvät pääosin löytöaineiston läntiseen osaan – Suomeen, Viroon ja Karjalaan.

Marin valtionyliopistossa työtä tehnyt arkeologin professori Valerij Patrušev on halunnut tutkia suomalais-ugrilaisia ja heidän menneisyyttään. Hän on aloittanut työnsä jo

1970-luvulla ja jatkanut sitä vielä siirryttyään Kazanin yliopistoon. Hän on ajatellut, että tekstiilikeramiikalla on ollut keskeinen vaikutus kulttuurin siirtäjänä. Asiaa liittyy enemmän tai vähemmän myös kielten muutosten kautta tapahtunut muutos, joka on saattanut ajoittua juuri samaan periodiin. Nämä molemmat on havaittavissa laajoilla alueilla.

Voidaksemme laajentaa tietoaamme, missä kaikkea Venäjän alueella tekstiilikeramiikkaa on, olemme keränneet lisää aineistoa. Olemme vierailleet sellaisille alueille, jotka ovat kuuluneet suomalais-ugrilaiseen alueeseen, mutta nykyisin alueen ulkoreunalla. Näitä paikkoja ovat esimerkiksi Penza ja Saratov tai Balašov, ja jotka sijaitsevat alueen kaakkois- ja eteläosissa. Nämä ovat alueita, joissa on jäljellä yhteiseen menneisyyteen viittaavaa tekstiilikeramiikkaa, mutta suomalais-ugrilaista kieltä ei tuolla enää puhuta. Tällainen on tilanne myös Rjazanissa ja Kostromassa, missä tekstiilikeramiikkaa on aineistoissa runsaasti – kieli on kuitenkin kadonnut slaavilaisten kielten tieltä. Tämän osoittaa silti kulttuurin keskusalue pronssikauden aikana Keski-Volgan seudulla.

Olemme tehneet tällaista käytännöllistä työtä, koska tarkoituksenamme on selvittää laajemmin sitä, mitä tapahtui pronssikaudella pohjoisella havumetsävyöhykkeellä sekä lehtimetsäalueen pohjoisosissa.

Kun tekstiilikeramiikkaa tulee esille, voimme laajentaa näkökulmamme käsittämään myös siitä, onko alueella puhuttu suomalais-ugrilaista kieltä varhaismetallikaudella. Nykyisin on myös luonnollista hankkia tietoa siitä, kuinka DNA-tutkimus avaa juuriamme tällaiseen menneisyyteen.

Vaikka tutkimusalueemme on hyvin laaja, työemme silti edistyy eikä vaadi kohtuutonta rahallista panostusta. Mitä se vaatii, on tutustumista aineistoihin, joita jo muut tutkijat ovat yli sadan viidenkymmen vuoden kuluessa kaivaneet esiin, mutta sittemmin jättäneet hyvin vähälle tutkimukselle. Syynä tähän on ollut se,

että aineistot ovat usein hyvin laajoja ja monipuolisia. Ne ovat sisältäneet myös monia muita keramiikkatyyppisiä, jotka ovat olleet monien paikkojen ymmärtämisen kannalta oleellisempia kuin juuri tekstiilipainanteinen keramiikka. Tekstiilikeramiikkaa ei ole toistaiseksi laajasti ryhmitetty ja se ei ole helposti kaikkialla nähtävissä aivan samanlaisena ryhmänä.

Erittäin oleellista pronssikauden leviämisen ymmärtämiseksi on esineiden typologian ymmärtäminen, tyyppien kronologia sekä koko tutkimuksen kohteena olevan kulttuurin hahmottaminen. Näitä molempia yritämme parantaa lähiaikoina. Tätä tietoa haemme koko sellaiselta suomalais-ugrilaiselta alueelta, joka on huomattavasti laajempi, kuin mikä on se minkä tunnemme nykyisin kielitieteilijöiden esittämän mallin perusteella. Oleellista on saavuttaa vertailtavuus sekä tutkia myös niitä alueita, joista tietoa ei vielä ole. Tämän lisäksi tarvitsemme uusia, luotettavia ajoituksia.

Vierailut Venäjällä eri yliopistoissa ja museoissa ovat olleet erittäin hyödyllisiä. Niiden kautta olemme saaneet jo nyt hyvän käsityksen aineistoista, mitä on pronssikaudesta. Olemme voineet keskustella monien tutkijoiden kanssa ja tiedämme enemmän kuin aikaisemmin siitä, millaista tutkimusta kullakin alueella tehdään. Meidät on otettu hyvin vastaan. Toiset tutkijat ovat kiinnostuneita siitä, mitä tapahtuu Suomessa ja esimerkiksi juuri Helsingin yliopistossa ja mitä tekee sellainen instituutti maassamme kuin Museovirasto. Asia on siinä mielessä ymmärrettävää, että vain harvoilla venäläisillä tutkijoilla on tilaisuus osallistua suomalais-venäläisiin symposiumeihin tai tavata suomalaisia kollegoja; vastaavasti kovinkaan monet suomalaiset arkeologit eivät osallistu venäläisten itsensä järjestämiin symposiumeihin.

Tarkoitukseni oli yhdessä professori Patruševin kanssa toteuttaa kesällä 2018 arkeologinen kaivaus pronssikautisella kohteella Volgan rannalla Kokšaisk-joen suistossa Marinmaalla. Ryhmään kuului kaksi muuta suomalaista

arkeologia – FT **Kerkko Nordqvist** sekä FM tutkimustaan valmisteleva opiskelija **Tanja Laine**. Tämä ei kuitenkaan toteutunut, koska emme saaneet kaivaukseen tutkimuslupaa. Miksi lupa ei järjestynyt, oli ikävää mutta pakotti meidät miettimään toisenlaista tutkimussuunnitelmaa. Kumpikin heistä oli ollut Venäjällä jo useita kertoja ja ehdimme suunnitella jo ennen matkan toteutumista uuden suunnitelman. Kenttätyön sijasta teimmekin työtä museossa.

Koska suomalais-ugrilaista varhaismetallikautta koskevat kysymykset eivät ratkea pelkästään tekstiilikeramiikkaa tutkimalla, luopuminen kaivauksesta mahdollisti muiden tutkimusten toteuttamisen. Asetimme tavoitteeksemme tutustua paremmin kuin aikaisemmin Joškar-Olan ja Kostroman museoiden hallussa oleviin laajoihin aineistoihin. Aineisto niissä on kiinnostavaa ja monipuolista sekä mahdollistaa paitsi arkeologisen myös eri tietein lähestyttävän tutkimuksen. Tällaista aineistoa tarjooa koko venäjän arkeologinen lähdeaineisto, jota maassa on asiasta kiinnostuneelle valtavasti tarjolla.

Arkeologian professori MIKA LAVENTO

Kaivauksella Kokšaiskissa heinäkuussa 2015. Kuvassa vas. Valeri Patrušev, kesk. Mika Lavento. Mukana ovat myös suomalaiset opiskelija Johanna Roiha ja Julius Eerola.

KOMIEN KIRJALLISUUDESTA SUURIN PIIRTEIN JA AJANKOHTAISISTA KUULUMISISTA

Ensiksi pitää sanoa, että komien kirjallisuus ei ole niin moninaista kuin esimerkiksi suomen kirjallisuus. Siellä ei ole Nobelin kirjallisuuspalkintojen saajia. Vielä. Ja teoksien lajitelma ei ole niin väljä. Tavallisesti runoja ja kertomuksia kirjoitetaan. Jos joku kirjoittaa romaanin, se tulee suureksi tapahtumaksi. Mutta romaanien vaihtelu käsittää vain muutamia lajeja, enimmäkseen historiallisia, elämäkerrallisia ja työromaaneja. Historiallisista romaaneista suosituin teos on **Vladimir Timinin Ežva Perymsa zonka**, 1999, joka on käännetty venäjäksi, viroksi ja suomeksi. **Paula Kokkonen** suomensi sen komista *Tikö, Vähä-Permin poika* nimellä vuonna 2016. Romaani perustuu permiläisten keskiaikaiseen historiaan, jolloin kaksi kulttuuria, alkuperäinen pakanauskko ja Stepan Permiläisen tuoma ortodoksinen usko, sulautuivat. 1300-luvun merkittävät tapahtumat heijastavat myös **Gennadi Juškovin** historiallisessa romaanissa nimeltä *Biva (Tulukset)*, 1999. Molemmat teokset syntyivät, kun Komin maassa ja Venäjän muissa suomalais-ugrilaisissa tasavalloissa oli kansallisen identiteetin renessanssi, ja kaikki kansalliset keskusteluaiheet tulivat esille.

Sen lisäksi vuonna 2011 Vladimir Timin julkaisi toisen historiallisen romaanin, jonka nimi on *Biarmiasa viking (Biarmiasta viikinki)*. Se kertoo kaukaisista ajoista, jolloin viikingit kidnappasivat komilaisen pojan, ja sitten hänestä tuli myös viikinki. Vuonna 2012 kirjalle myönnettiin *Vuoden paras kirja* -palkinto, joka Komin tasavallan kansallisuuspolitiikan ministeriö organisoii joka vuosi. Alkuisin tämä kirja oli tarkoitettu teineille, ja koska komien kirjallisuudessa on aika vähän romaaneja nuorisolle, siksi tämän kirjan merkitys on suuri.

Mutta lasten kirjoja on aika paljon. Enimmäkseen lapsille kirjoitetaan komien historiasta, perinnöistä, luonnosta, eläimistä ja kylässä asuvista tai vierailevista lapsista. Sarjakuvat eivät ole niin suosittuja, kuin Suomessa. Ehkä suurin sarjakuva, joka julkaistiin Komissa, on suomesta käännetty *M. A. Castren ja Siperian kielioppi*, 2014, joka oli M. A. Castrenin seuran rahoittama projekti. Yliopistossa opiskellessani meidän suomen kielen opettajamme **Rimma Popova** ehdotti minulle auttaa kääntämään

tämän sarjakuvan, ja suostuin mielelläni. Paula Kokkonen auttoi meitä todella paljon ja selitti kaikkia vaikeita kohtia.

Itse asiassa suomalais-ugrilaisista teoksista useimmin käännetään runoja, ja tässä alassa tunnetuimmat kääntäjät ovat Vladimir Timin, **Albert Vaneev**, **Galina Butyreva**, **Nina Obrezkova** ja **Aljona Eltsova**. Nina Obrezkova komintaa aika usein ja on julkaissut muutamia runokokoelmia, ja suuri osa näistä on viron kielestä käännettyjä runoja. Viron Kansalliskulttuurin säätiö rahoitti näitä projekteja.

Aika usein komin kielen kirjoja käännetään venäjään ja tässä toiminnassa suuri osa on Komin tasavallan kirjailijoiden liitolla. Liittoon kuuluvat sekä komilaiset että venäläiset kirjoilijat, yhteensä 48 ihmistä. Vuodesta 1996 alkaen johtajana on toiminut **Elena Kozlova**.

Liitolla on oma aikakauslehti, jonka nimi on *Voivyv kodzuv (Pohjantähti)*. Lehti julkaisee kominkielisiä runoja, proosaa ja näytelmiä, kirjallisuutta ja kulttuuria käsitteleviä artikkeleita sekä suomalais-ugrilaisten kirjailijoiden teosten käännöksiä. Vuonna 1971 lehden painos oli 5 000 kappaletta, nykyään alle tuhat. Sen lisäksi Komissa on toinen kirjallisuuden ja kulttuurin aikakauslehti nimeltä *Art*, joka julkaisee sekä kominkielisiä että venäjänkielisiä teoksia ja artikkeleita. Sen lisäksi kominkielisiä ovat vielä 4 aikakausjulkaisua: *Komi mu (Komin maa)* sanomalehti (painos on 7070 kappaletta), *Tšuškanzi (Ampiainen)* satiirinen aikakauslehti (408 kpl.), *Jölöga (Kaiku)* nuorisolehti (510 kpl.) ja *Bi kin' (Kipinä)* (1599 kpl.) lasten aikakauslehti. Näissä julkaisuissa aika usein painatetaan nuorten komilaisten teoksia. Nuoret voivat osallistua Nuorten filologien kesän yliopistoon, joka on myös M. A. Castrenin seuran projekti. Nykyisin kuuluisat nuoret kirjailijat ovat valmistaneet tämän kesäyliopiston, jossa opetetaan nuoria kirjailijoita, runoilijoita ja toimittajia. Ja minä myös

osallistuin siihen, kun Vladimir Timin opetti kirjoittamaan runoja.

Nykyään tämä kesäyliopisto nimitettiin Vladimir Timinin kunniaksi. Ja tänä vuonna se myös järjestettiin heinäkuun alussa.

Huhtikuussa ilmoitettiin *Vuoden paras kirja* -palkintojen voittajat. Ja kielentutkijan **Anatoli Rakinin** *Luonnoneläimet* kirja sai *Vuoden paras kominkielinen kirja* -nimityksen. Toinen nimitys, *Vuoden paras venäjänkielinen kirja*, meni runoilija **Andrei Popoville**, *Joen hiljaisuus* -kirjastaan, ja myös venäläinen kirjailija **Boris Tarbaev** sai *Vuoden paras lasten kirja* -nimityksen *Kadonnut arkku* -kirjastaan. Voittajat palkitaan *Komin kirjan päivä* -juhliissa, jotka pidetään aina 23. kesäkuuta Udoran alueella.

Toukokuun viimeisenä viikkona järjestetään kirjallisuuden iso festivaali, jonka nimi on *Alöi lenta (Punainen nauha)*. Ohjelmassa on tunnettujen kirjailijoiden esityksiä, myös Moskovasta tulevat kirjailijat ovat mukana. Komin tasavallan kansalliskirjasto organisoii tämän tilaisuuden.

Komien kirjallisuuden merkittävänä tapahtumana pidetään myös se, että kansalliskirjailijan **Nina Kuratovan** kokonaispainoksen kolmas osa vihdoon ilmestyi tammikuussa. Kaksi edellistä osaa julkaistiin vuonna 2015.

Talvella myös Nina Obrezkova julkaisi ensimmäisen tarinakokoelmansa. Kirjassa on sekä kominkielisiä tarinoita että niiden venäjänkielisiä käännöksiä. Kokoelman nimi on *Seitsemällä veneellä*.

18-19. lokakuuta Syktyvkarissa järjestetään Komin kielen suuri foorumi. Ohjelmassa on tieteellinen symposiumi, kääntäjien konferenssi, suomalais-ugrilaisten kääntäjien seminaari sekä tietotekniikkaa ja kirjakieltä käsittelevä seminaari. Lisätietoja on saatavilla forum.fu-lab.ru -nettisivulla.

OLGA BAŽENOVA

Artikkeli pohjautuu Olga Baženovan 15.5.2018 Komin kielen päivän kunniaksi M. A. Castrénin seurassa pitämään esitelämään.

SUKUKANSAPÄIVÄT 2018 – TAPAHTUMAT SUOMESSA

HELSINKI

tiistai 9.10. – sunnuntai 14.10.

aukioloajat: ti–su klo 11.00–18.00, ke klo 11.00–20.00

Transilvanian unkarilaisten kansanpukuja - Botond Dávidin valokuvia

Suomen Kansallismuseo, Karhunpesä,
Mannerheimintie 34
Vapaa pääsy

keskiviikko 10.10. klo 18.00

János Puzstayn suomenkielinen luento Viron ja muiden suomalais-ugrialaisten kansojen kirjallisuuden verstaat Unkarissa

Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus, Kaisaniemenkatu 10
Vapaa pääsy

torstai 11.10. klo 9.15

Elokuva *Sameblod (Saamelaisveri)*. Ohj. Amanda Kernell 2017. Kesto 1 t 47 min. Engl. tekstitys.

Vaikuttava kertomus saamelaisnuoresta, joka päättää muuttaa elämänsä.

Stoa, Turunlinnantie 1
Vapaa pääsy

torstai 11.10. klo 17.00

Elokuva *November (Marraskuu)*. Ohj. Rainer Sarnet 2017. Kesto 1 t 55 min. Engl. tekstitys.

Fantasiaelokuva kertoo pakanallisesta virolaiskylästä, jonka jokapäiväiseen elämään kuuluu mm. esivanhempien henkiä ja mytologisia olentoja. Kuuluu Kansallisen audiovisuaalisen instituutin Onnea Viro 100 vuotta! -sarjaan (4.10.–5.12.2018).

Elokuvateatteri Orion, Eerikinkatu 15
Liput 7,5 € (normaalihinta)

torstai 11.10. klo 18.00

Mies ja aika. Sándor Petőfin runoja -kirjan julkistamistilaisuus. Kirjasta keskustelevat suomentaja Pekka Turkka, kustantaja Elias Krohn ja historiantutkija Aleksi Ahtola. Keskustelua johtaa kääntäjä Anna Tarvainen.

Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus, Kaisaniemenkatu 10
Vapaa pääsy

lauantai 13.10. klo 11.00–17.00

Seminaari Kauneuden tähden

Es. Anna-Mari Immonen, Aila Nieminen, Anna Rauhala, Jaana Rikalä, Päivi Roivainen, Helena Ruotsala, Anna-Maria Åström. Käsityöpajoja ja valokuvanäyttely.

Suomen kansallismuseo, luentosali, Mannerheimintie 34
Vapaa pääsy

keskiviikko 17.10. klo 19.00

Kansanmusiikkiryhmä Dentedie – nganasanien revontulet

Esitys yhdistelee tanssia, laulua ja soittoa.

Malmin työväentalo, Takaniitynkujat 9
Liput 10 €

torstai 18.10. klo 16.15

Elokuva *Kevade (Kevät)*. Ohj. Arvo Kruusement 1969. Kesto 1 t 24 min. Engl. tekstitys.

Elokuva kertoo 1800-luvun lopun koululaisten tarinoita. Kuuluu Kansallisen audiovisuaalisen instituutin Onnea Viro 100 vuotta! -sarjaan (4.10.–5.12.2018).

Elokuvateatteri Orion, Eerikinkatu 15
Liput 7,5 € (normaalihinta)

torstai 18.10. klo 18.00

Näyttelyn avajaiset: Transilvanian unkarilaisten kansanpukuja – Botond Dávidin valokuvanäyttely (19.10.–23.11. klo 10–18). Näyttelyn avaa FT, dos. Ildikó Lehtinen.

Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus, Kaisaniemenkatu 10
Vapaa pääsy

perjantai 19.10. klo 15.00–18.00

Yrjö Wichmann 150 vuotta -seminaari

Es. Kaisa Häkkinen, Paula Kokkonen, Ildikó Lehtinen ja Sirkka Saarinen.

Seminaarin jälkeen klo 18.15 kuukausikokouksessa Irene Wichmann: *Yrjö Wichmann ja Unkari*.

Helsingin yo, Topelia, F211, Unioninkatu 38
Vapaa pääsy

lauantai 20.10. klo 12.00–18.00

Kino Fenno-Ugrica – suomalais-ugrialaisten elokuvien päivä (ks. s. 1)

Kino Engel, Sofiankatu 4
Vapaa pääsy

lauantai 20.10. klo 18.00

Bogányit 30 v. Suomessa: Bogányin sisarusten konsertti Helsingissä

Es. Bernadett Bogányi (huilu), Bence Bogányi (fagotti), Gergely Bogányi (piano), Tibor Bogányi (kapellimestari) ja Pori Sinfonietta. Konsertissa soitetaan Gergelyin kehittämää Bogányi-flyygeliä, joka oli Unkarin valtion lahja 100-vuotiaalle Suomelle.

Musiikkitalo, Mannerheimintie 13 A

Liput 6–30 €

sunnuntai 21.10. klo 11.00–15.00

Helsingin sukukansamarkkinat

Ohjelmassa käsitöiden, kirjojen ja herkkujen myyntiä sekä oheisohjelmaa.

Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus, Kaisaniemenkatu 10
Vapaa pääsy

sunnuntai 21.10. klo 13.00

Kansanmusiikkiryhmä Dentedie – nganasanien revontulet

Esitys yhdistelee tanssia, laulua ja soittoa.

Musiikkitalon aula, Mannerheimintie 13 A
Vapaa pääsy

maanantai 22.10. klo 17.00–18.00

Arkkitehdit Inkerissä ja Marinmaalla. Inkerin ja

Marinmaan mittauspiirustuskirjojen

julkistamistilaisuus. Es. Ildikó Lehtinen, Sonja Manaj, Markku Mattila.

M. A. Castrénin seura, Mariankatu 7 A 5
Vapaa pääsy

keskiviikko 24.10. klo 19.30

Violainen musiikki soi: Riiit

Riiitin tavaramerkkinä ovat ainutlaatuiset Teppo-tyypin häitarit sekä kauniisti soivat naisäänet. Musiikkitalon klubi, Mannerheimintie 13 A Liput ovelta sekä Tiketistä ja Ticketmasterista

torstai 25.10. klo 17.00

Elokuva *Noored kotkat (Nuoret kotkat)*. Ohj. Theodor Luts 1927. Kesto 1 t 28 min. Engl. tekstitys. Elokuva käsittelee yllättävän lämpimällä huumorilla Viron vapaussotaa vv. 1918–1920. Kuuluu Kansallisen audiovisuaalisen instituutin Onnea Viro 100 vuotta! -sarjaan (4.10.–5.12.2018). Elokuvateatteri Orion, Eerikinkatu 15 Liput 7,5 € (normaalihinta)

Järjestäjät: Eesti filmi, Eesti-Maja – Viro-keskus, Illume Oy, Helsingin ja Turun yli-opiston kansatieteen oppiai-neet, Kalevalaisten Naisten Liitto, Kulttuurikeskusäätiö, Kulttuuri-vihkot, M. A. Castrénin seura, Pori Sinfonietta, Rahvusarhiivi Filmariiv, Saamelaisalueen koulutuskeskus, Suomalais-Ugrilainen Seura, Suomen ICOMOS ja kansainvälisen kansan-rakentamisen tieteellinen komitea CIAV, Suomen kansallismuseo, Suomi–Venäjä seura, Tuglas-seura, Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus, Unkarin suurlähetystö. Viro-instituutti (Eesti instituutti), Opetus- ja kulttuuriministeriö

KERAVA

sunnuntai 28.10. klo 16.00

Viron ja Unkarin kulttuuritapahtuma

Vapaa-aika ja hyvinvointikeskus, Aleksis Kiven katu 19

Vapaa pääsy

Järjestäjät: Järvenpään Suomi-Unkari Seura, Keravan Viro-seura

FORSSA

perjantai 19.10. klo 19.00

Bogányit 30 v. Suomessa: Bogányin sisarusten konsertti Porissa

Es. Bernadett Bogányi (huilu), Bence Bogányi (fagotti), Gergely Bogányi (piano), Tibor Bogányi (kapellimestari) ja Pori Sinfonietta.

Forssan kirkko, I linja 4

Liput 20 / 15 / 5 € (www.ticketmaster.fi)

Järjestäjät: Pori Sinfonietta, Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus

HOLLOLA

lauantai 27.10. – sunnuntai 4. 11.

XV Hollo Ja Maritta Festivaali, Hollolan kansainvälinen Kansantanssi- ja musiikkifestivaali

Esiintyjänä mm. Boróka tanssiryhmä (Székelyudvarhely, Romanian Transilvania) Sekä ilmaisia että maksullisia ohjelmia. Eri esiintymispaikkoja.

Järjestäjät: Hollolan Nuorisoseura, Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus

10

SIPPOLA

perjantai 19.10. klo 18.00

Udmurttilaisen kulttuurin päivä: kieltä, musiikkia, ruokaa

Folkloreryhmä Možkasta esiintyy.

Kulttuurikeskus Ugrin Paikka, Sippolantie 5

Vapaa pääsy

Järjestäjä: Kulttuurikeskus Ugrin Paikka

TAMPERE

perjantai 12.10. klo 17.00–18.30

János Pusztayn suomenkielinen luento suomalais-ugrilaisten sukukansojen lähihistoriasta ja nykypäivän tilanteesta

Tampereen Pääkirjasto Metso, Pirkankatu 2

Vapaa pääsy

maanantai 15.10. klo 17.00

Elokuva *Porot kuuluvat tuulelle*. Ohj. Päivi Kapiainen-Heiskanen 2016. Kesto 39 min.

Dokumentissa Käsivarren paliskunnan porosaamelaiset kertovat elinkeinoaan uhkaavista ilmiöistä.

Elokuvakeskus Niagara, Kehräsaari B-talo

Liput 6 €

keskiviikko 17.10. klo 16.30

Elokuva *Félvilág (Demimonde)*. Ohj. Attila Szász 2015. Kesto 1 t 28 min. Engl. tekstitys.

Elokuva kertoo kolmen naisen – kuuluisan prostituoidun, hänen taloudenhoitajansa ja uuden palvelijansa – oudon ja monimutkaisen tarinan 1910-luvun Budapestista.

Elokuvakeskus Niagara, Kehräsaari B-talo

Liput 6 €

torstai 18.10. klo 16.30

Elokuva *Azor (Isäntä)*. Ohj. Viktor Tšitšaikin 2017. Kesto 1 t 23 min. Suom. tekstitys.

Ensimmäinen ersämordvankielinen draamaelokuva on tehty ersän kielelle omistautuneiden amatöörien voimin, ja sen tapahtumat sijoittuvat 1200-luvun valloitusretkiin Mordvan alueella.

Elokuvakeskus Niagara, Kehräsaari B-talo

Liput 6 €

perjantai 19.10. klo 20.00

Sugrifest-klubi: Kansanmusiikkiryhmä Dentedie – nganasanien revontulet, kolttasaamelais-suomalainen yhtye Suõmmkar, kanteleryhmä Kardemimmit Osa Rahvaanmusiikin kerhon klubia.

Kulttuuritalo Telakka, Tullikamarin aukio 3

Liput 10 / 5 €

lauantai 20.10. klo 14.00

Kansanmusiikkiryhmä Dentedie – nganasanien revontulet

Esitys yhdistelee tanssia, laulua ja soittoa. Osa Sukukansapäivän markkinoita.

Kulttuuritalo Laikku, Keskustori 4

Vapaa pääsy

lauantai 20.10. klo 11.00–17.00
Sugrifest: Sukukansapäivän markkinat
Ohjelmassa käsitöiden, kirjojen ja herkkujen myyntiä sekä oheisohjelmaa.
Kulttuuritalo Laikku, Keskustori 4
Vapaa pääsy

Järjestäjät mm: Karjalan Sivistysseura, Kulttuu-ritalo Laikku, Lastenkulttuurikeskus Rulla, Pirkanmaan eloku-vakeskus, Pirkanmaan Tuglas-seura, Rahvaanmusiikin kerho, Sisä-Suomen Saamelaisyhdistys Bárömu, Suomi–Venäjä-Seura, Tampere–Eesti Klubi, Tampereen Kaleva-laiset Naiset, Tampereen kaupunki / kulttuuripalvelut, Tampereen Suomi–Unkari Seura, Tampere–Tartto-Seura, Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus

PORI

keskiviikko 17.10.
Elokuva *Azor (Isäntä)*. Ohj. Viktor Tšitšaikin 2017.
Kesto 1 t 23 min. Suom. tekstitys.
Ensimmäinen ersämordvankielinen draamaelokuva on tehty ersän kielelle omistautuneiden amatöörien voimin, ja sen tapahtumat sijoittuvat 1200-luvun valloitusretkiin Mordvan alueella.
Porin kaupunginkirjasto, Gallen-Kallelank. 12
Vapaa pääsy

torstai 18.10. klo 19.00
Bogányit 30 v. Suomessa: Bogányin sisarusten konsertti Porissa
Es. Bernadett Bogányi (huilu), Bence Bogányi (fagotti), Gergely Bogányi (piano), Tibor Bogányi (kapellimestari) ja Pori Sinfonietta. Konsertissa soitetaan Gergelyin kehittämää Bogányi-flyygelia, joka oli Unkarin valtion lahja 100-vuotiaalle Suomelle.
Porin Promenadisali, Yrjönkatu 17
Liput 25 / 20 / 7,5 € (www.ticketmaster.fi)

Järjestäjät: Porin kaupunginkirjasto, Pori Sinfonietta, Suomi–Venäjä-Seura, Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus

KUOPIO

15.–20.10.
Sukukansateemainen kirjallisuusnäyttely
Kuopion kaupunginkirjasto, Maaherrankatu 12
Vapaa pääsy

tiistai 16.10. klo 18.00
Elokuva *VAN valami furcsa és megmagyarázhatatlan (For Some Inexplicable Reason)*. Ohj. Gábor Reisz 2014. Kesto 1 t 36 min. Engl. tekstitys.
Osa Unkarin kulttuuriviikkoja ja Unkarilaisen elokuvan viikkoa.
Kino Kuvakukko, Vuorikatu 27
Vapaa pääsy

perjantai 19.10. klo 18.00
Elokuva *Azor (Isäntä)*. Ohj. Viktor Tšitšaikin 2017.
Kesto 1 t 23 min. Suom. tekstitys.
Ensimmäinen ersämordvankielinen draama-elokuva on tehty ersän kielelle omistautuneiden amatöörien voimin, ja sen tapahtumat sijoittuvat 1200-luvun valloitusretkiin Mordvan alueella.
Kino Kuvakukko, Vuorikatu 27
Vapaa pääsy

Järjestäjät: Kino Kuvakukko, Kuopion kaupunginkirjasto, Suomi–Unkari Yhdistys, Suomi–Venäjä-Seuran Itä-Suomen piiri, Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus

IISALMI

perjantai 26.10. klo 18.00
Ylä-Savon Suomi–Unkari Seuran 30-vuotisjuhla
Luma-keskus Majakka, Savonkatu 5
Osittain omakustanteinen

Järjestäjä: Ylä-Savon Suomi–Unkari Seura

OULU

torstai 11.10. – sunnuntai 21.10.
Sugrifest Oulussa
Tämän vuoden teemana on Viro. Ohjelmassa mm. esitelmää, nukketeatteria, elokuvia, kursseja ja musiikkia.
Useita tapahtumapaikkoja.
Vapaa pääsy, osassa tarvikemaksu

torstai 18.10. klo 18.00
Kansanmusiikkiryhmä Dentedie – nganasanien revontulet
Esitys yhdistelee tanssia, laulua ja soittoa.
Kulttuurirafla Tuba, Mannenkatu 2
Vapaa pääsy

lauantai 20.10. klo 16.00
Elokuva *Azor (Isäntä)*. Ohj. Viktor Tšitšaikin 2017.
Kesto 1 t 23 min. Suom. tekstitys.
Ensimmäinen ersämordvankielinen draamaelokuva on tehty ersän kielelle omistautuneiden amatöörien voimin, ja sen tapahtumat sijoittuvat 1200-luvun valloitusretkiin Mordvan alueella.
Elokuvateatteri Studio, Hallituskatu 7
Vapaa pääsy

Järjestäjinä mm.: Suomi–Venäjä-Seuran Pohjois-Suomen piirijärjestö, Suomi–Venäjä-Seuran Oulun osasto, Suomi–Venäjä-Seuran Lakeuden osasto, Tuglas-seura, Oulun Suomi–Unkari Seura, Pohjois-Viena-seura, Oulun Kalevalaiset, Oulun alueen udmurtit

KEMI

perjantai 19.10. klo 16.00
Elokuva *Azor (Isäntä)*. Ohj. Viktor Tšitšaikin 2017.
Kesto 1 t 23 min. Suom. tekstitys.
Ensimmäinen ersämordvankielinen draamaelokuva on tehty ersän kielelle omistautuneiden amatöörien voimin, ja sen tapahtumat sijoittuvat 1200-luvun valloitusretkiin Mordvan alueella.
Kemin kulttuurikeskus, Marina Takalon katu 3
Vapaa pääsy

Järjestäjä: Suomi–Venäjä-Seuran Kemin osasto

Päivittyvä ohjelma:
FB: Sukukansapäivät 2018

Seuran sähköisiltä tiedotuskanavilta saat tietoa ajankohtaisista tapahtumista ja uutisista suomalais-ugrilaisessa maailmassa:

- * **Klikkaa itsesi sivuille, tykkää ja tule ystäväksemme:**
Facebook: M. A. Castrénin seura MAC
- * **Liity seuran sähköpostitiedotuslistalle** – lähetä sähköpostiosoitteesi osoitteeseen marja.lappalainen[a]castren.inet.fi.

Voit halutessasi saada jäsentiedotteesi sähköisesti lähettämällä viestin osoitteeseen marja.lappalainen[a]castren.inet.fi.

M. A. Castrénin seura

Toiminnanjohtaja Marja Lappalainen
puh. +358 (0)9 135 7820, +358 (0)50 5919 300
marja.lappalainen[a]castren.inet.fi

Posti- ja käyntiosoite:
Mariankatu 7 A 5
00170 Helsinki

Päivystys keskiviikkoisin klo 9.00–13.00

<http://www.macastren.fi>
FB: M. A. Castrénin seura MAC

<http://www.ugri.net>

M. A. Castrénin seura on perustettu Helsingissä vuonna 1990. Se pyrkii ylläpitämään ja kehittämään yhteyksiä Venäjällä asuviin uralilaisia kieliä puhuviin kansoihin. Seuran jäseneksi voi liittyä ilmoittamalla yhteystietonsa toimistoon puhelimitse, sähköpostitse tai postitse. Jäsenmaksut ovat vuosijäseniltä 20 €, opiskelijajäseniltä 10 €, ainais- ja yhteisöjäseniltä 200 € ja ainaisyhteisöjäseniltä 1000 €.

Hallituksen jäseniä ovat MuT Maari Kallberg (pj.), kääntäjäkoordinaattori Merja Aho (Kirjallisuuden vientikeskus FILI), toiminnanjohtaja Anne Helttunen (vpj., Äidinkielen opettajain liitto), amanuenssi Anna-Mari Immonen (Museovirasto), kirjailija Riina Katajavuori, opiskelija Tomi Koivunen (Turun yliopisto), arkeologian professori Mika Lavento (Helsingin yliopisto), toimittaja Kirsikka Moring, FT Merja Salo (Helsingin yliopisto)